

Cvičení 3: Výpočet číselných charakteristik intervalových a poměrových znaků

Úkol 1.: Otevřeme datový soubor ocel.sta, který obsahuje údaje o mezi plasticity (znak X, v kp cm^{-2}) a mezi pevnosti (znak Y, v kp cm^{-2}) 60 vzorků oceli.

a) Pro mez plasticity a mez pevnosti vypočteme aritmetický průměr, směrodatnou odchylku, rozptyl, koeficient variace, šikmost a špičatost.

b) Vypočteme kovarianci a Pearsonův koeficient korelace meze plasticity a meze pevnosti.

Návod:

ad a) Statistika – Základní statistiky/tabulky – Popisné statistiky – OK – Proměnné X, Y – OK – Detailní výsledky - zaškrtneme Průměr, Směrodat. odchylka, Rozptyl, Variační koeficient, Šikmost, Špičatost – Výsledky.

Proměnná	Popisné statistiky (ocel)					
	Průměr	Rozptyl	Sm.odch.	Koef.prom.	Šikmost	Špičatost
X	95,8833	1070,240	32,71453	34,11910	-0,046758	-0,605826
Y	114,4000	1075,125	32,78911	28,66181	0,297889	-0,592621

Upozornění: Systém STATISTICA počítá rozptyl podle vzorce $s^2 = \frac{1}{n-1} \sum_{i=1}^n (x_i - m)^2$, proto

výsledek musíme vynásobit $\frac{n-1}{n}$.

Ve výstupní tabulce přidáme za proměnnou Rozptyl tři nové proměnné nazvané rozptyl, směr. odch. a koef. variace. Do Dlouhého jména proměnné rozptyl napíšeme $=v2*59/60$, do Dlouhého jména proměnné směr. odch. napíšeme $=\text{sqrt}(v3)$ a do Dlouhého jména proměnné koef. variace napíšeme $=100*v4/v1$.

Proměnná	Průměr	Rozptyl	rozptyl $=v2*59/60$	směr. odch. $=\text{sqrt}(v3)$	koef. variace $=100*v4/v1$	Sm.odch.	Koef.prom.	Šikmost	Špičatost
X	95,8833	1070,240	1052,40306	32,4407623	33,8335779	32,71453	34,11910	-0,046758	-0,605826
Y	114,4000	1075,125	1057,20667	32,5147146	28,4219533	32,78911	28,66181	0,297889	-0,592621

ad b) Statistika – Základní statistiky/tabulky – Korelační matice – OK – 1 seznam proměnných – X, Y – OK, na záložce Možnosti zrušíme volbu Včetně průměrů a sm. odch. – Výpočet.

Proměnná	Korelace (ocel)	
	X	Y
X	1,00	0,93
Y	0,93	1,00

Označ. korelace jsou významné na hlad. $p < ,05000$
N=60 (Celé případy vynechány u ChD)

Vidíme, že mezi X a Y existuje silná přímá lineární závislost.

Kovariance se počítá složitěji. Statistika – Vícenásobná regrese - Proměnné Nezávislá X, Závislá Y – OK – OK – Residua/předpoklady/předpovědi – Popisné statistiky – Další statistiky - Kovariance.

Proměnná	Kovariance (ocel)	
	X	Y
X	1070,240	1002,471
Y	1002,471	1075,125

Vysvětlení: Na hlavní diagonále jsou rozptyly proměnných X, Y, mimo hlavní diagonálu je kovariance. STATISTICA však ve vzorci pro výpočet kovariance nepoužívá $1/n$, ale $1/(n-1)$. Získanou kovarianci přepočítáme: k výstupní tabulce přidáme novou proměnnou, kterou vložíme za proměnnou v2. Do jejího Dlouhého jména napíšeme $=v2*59/60$. Dostaneme tabulku:

Proměnná	X	Y	NProm
X	1070,240	1002,471	985,7633
Y	1002,471	1075,125	1057,207

Úkol 2.: Je třeba si uvědomit, že průměr a rozptyl nepopisují rozložení četností jednoznačně. Existují datové soubory, které mají shodný průměr i rozptyl, ale přesto se jejich rozložení četností velmi liší. Tuto skutečnost dobře ilustruje následující příklad: Tři skupiny studentů o počtech 149, 69 a 11 odpovídaly při testu na 10 otázek. Znak X je počet správně zodpovězených otázek. Známe absolutní četnosti znaku X ve všech třech skupinách.

č. sk.	X										
	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	2	5	15	20	25	15	25	20	15	5	2
2	4	3	2	1	0	49	0	1	2	3	4
3	1	0	0	0	0	9	0	0	0	0	1

Vypočtete průměr, rozptyl, šikmost a špičatost počtu správně zodpovězených otázek ve všech třech skupinách. Nakreslete sloupkové diagramy absolutních četností.

Návod: Načtete datový soubor body_ve_3_sk.sta. V 1. sloupci jsou varianty znaku X (tj. 0 až 10), v dalších sloupcích pak absolutní četnosti.

V tabulce Popisné statistiky zadáme Proměnná X a klepneme na tlačítko W, abychom program upozornili, že budeme pracovat s daty zadanými pomocí absolutních četností. Zadáme Proměnná vah SK1, zaškrtneme Stav Zapnuto, OK

The screenshot shows the STATISTICA software interface. The main window displays a data table with the following structure:

	1 X	2 SK1	3 SK2	4 SK3
1	0	2	4	1
2	1	5	3	0
3	2	15	2	0
4	3	20	1	0
5	4	25	0	0
6	5	15	49	9
7	6	25	0	0
8	7	20	1	0
9	8	15	2	0
10	9	5	3	0
11	10	2	4	1

Two dialog boxes are open over the table:

- Základní statistiky a tabulky:** The 'Popisné statistiky' (Descriptive Statistics) option is selected. Other options include 'Korelační matice', 'Test, nezávislé, dle skupin', etc.
- Váhy případů pro analýzu/graf:** The 'Použít váhy z tabulky' (Use weights from table) radio button is selected. The 'Proměnná váh' (Weight variable) is set to 'SK1'. The 'Stav' (Status) is set to 'Zapnuto' (On).

Ve volbě Popisné statistiky zaškrtneme Průměr, Rozptyl, Šikmost, Špičatost – Výpočet. Dále pro znak X nakreslíme sloupkový diagram. Tytéž úkoly provedeme s váhovými proměnnými SK2 a SK3.

1. skupina (X váženo pomocí SK1)

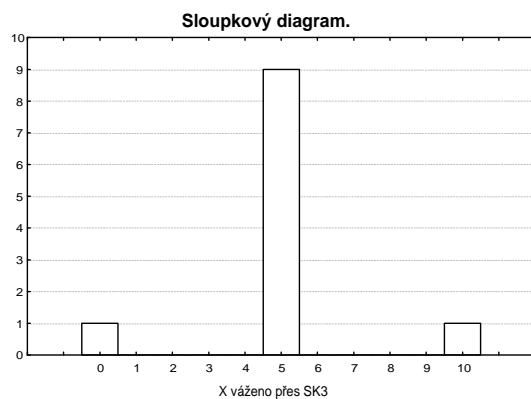
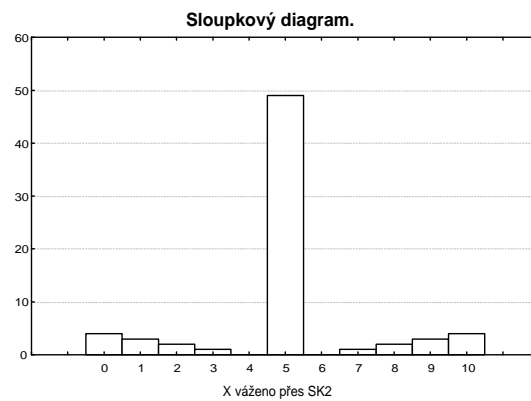
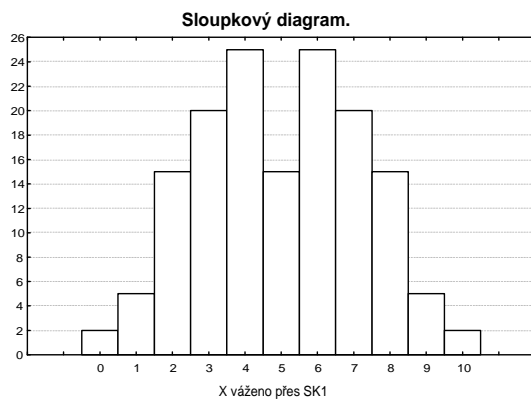
Proměnná	Průměr	Rozptyl	Šikmost	Špičatost
X	5,000000	5,000000	-0,000000	-0,759500

2. skupina (X váženo pomocí SK2)

Proměnná	Průměr	Rozptyl	Šikmost	Špičatost
X	5,000000	5,000000	-0,000000	1,291133

3. skupina (X váženo pomocí SK3)

Proměnná	Průměr	Rozptyl	Šikmost	Špičatost
X	5,000000	5,000000	0,00	5,000000

Všechny tři skupiny mají též průměr, rozptyl a šikmost, liší se pouze ve špičatosti. Sloupkové diagramy počtu správně zodpovězených otázek v každé ze tří uvažovaných skupin mají naprosto odlišný vzhled.

Samostatná práce

Úkol 3.: U 27 dětí ve věku 9,5 – 10 let byla zjišťována tělesná výška (v cm). Máme k dispozici výsledky měření rozdělené do šesti třídicích intervalů a podle pohlaví dítěte:

Střed třídicího intervalu	Počet hochů	Počet dívek
125	1	0
130	1	2
135	3	1
140	7	5
145	1	3
150	2	1

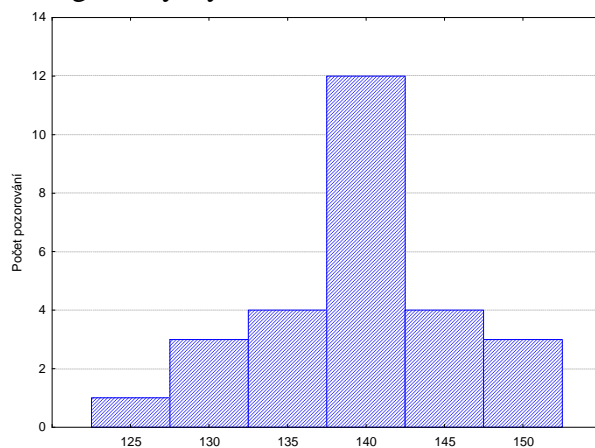
a) Vypočítejte průměr a směrodatnou odchylku výšky pro všechny děti a pak zvlášť pro hochy a zvlášť pro dívky.

b) Vytvořte histogram výšky pro všechny děti a pak zvlášť pro hochy a zvlášť pro dívky. (Data jsou uložena v souboru vysky_deti.sta)

Výsledky:

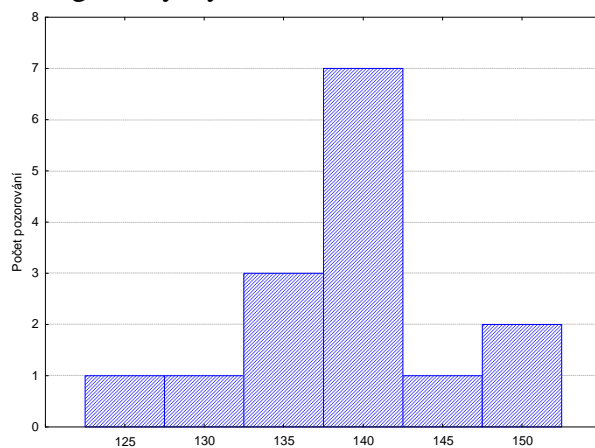
Průměrná výška všech dětí je 139,4 cm, směrodatná odchylka výšky je 6,1 cm.

Histogram výšky všech dětí:

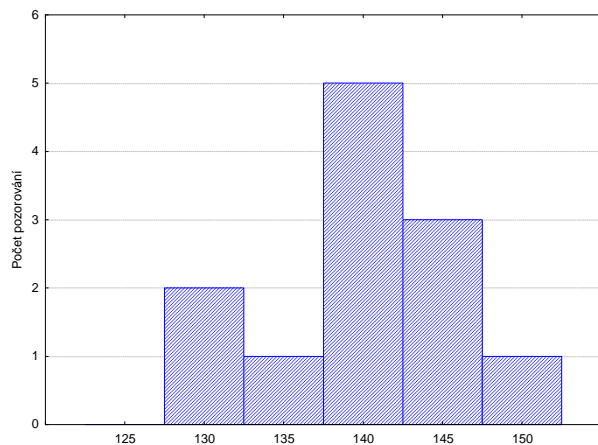

Průměrná výška hochů je 139 cm, směrodatná odchylka výšky je 6,5 cm.

Histogram výšky hochů:

Průměrná výška dívek je 140 cm, směrodatná odchylka výšky je 5,9 cm.
Histogram výšky dívek:

Úkol 4.: 5317 manželských párů bylo dotázáno na věk manžela a věk manželky. Zjištěné údaje o věku manžela (znak X) byly roztrženy do 7 třídicích intervalů o délce 10 roků se středy 20, 30, ..., 80, stejně tak údaje o věku manželky (znak Y). Máme k dispozici kontingenční tabulku simultánních absolutních četností. Vypočtěte koeficient korelace znaků X, Y.

(Data jsou uložena v souboru vek_manzelu.sta)

X _[j]	Y _[k]						
	20	30	40	50	60	70	80
20	193	50	1	0	0	0	0
30	231	1162	108	4	0	0	0
40	12	408	977	92	4	0	0
50	1	36	320	652	66	3	0
60	0	5	37	211	358	34	1
70	0	1	6	24	105	133	10
80	0	0	1	4	10	32	25

Výsledek: $r_{12} = 0,893$